

Groruddalen Historielag

ønsker alle et riktig

Godt nytt år

2002

Hva skjer?

Vi har mange spennende tilbud til medlemmene og andre interesserte utover våren. side 3

Tormod af Tveit og hans æt.

Den spennende romanen fortsetter med et dramatisk kapitel.

side 8

Referat fra årsmøte 2000/2001

24. Oktober 2001

Stabburet – Nordtvet gård

Groruddalen

Et innlegg i debatten om hvor gammelt navnet er. Vi åpner våre spalter for innlegg. side 11

Historie er spennende

Fra stabburstrappen

Kjære medlemmer!

Vi har et jubileumsår med mange store begivenheter bak oss. Av disse vil jeg spesielt nevne åpning av pilgrimsleden gjennom Groruddalen i september, der over 300 mennesker deltok.

En annen viktig begivenhet fortjener å bli nevnt: Samarbeidet med Deichmanske bibliotek om opprettelse av en bildedatabase for Groruddalen Historielag på Internett.

Både pilgrimsleden og bildedatabasen vil både medlemmer og andre ha glede av i mange år fremover.

For første halvår har vi foreløpig planlagt med to medlemsmøter, vandring langs pilgrimsleden og besøk på skansene på Bakås. Se fullstendig program på side 3: "Hva skjer?"

Som tidligere skal det også i år utgis en årbok og vi oppfordrer alle om å "legge sine hjerner i bløt" og komme med innlegg eller tips om emner som bør tas opp. Årbokkomiteen består fortsatt av Gro Hoddevik, Finn Arnesen og Jan Arne Tangerud.

Etter seks år som leder valgte Leif Frantzen å si fra seg vervet i høst. Han har satt store merker etter seg. Fra primitive kontorforhold har vi fått hensiktsmessige kontorer på stabburet på Nordtvet gård. For å lese mer om historien bak stabburet anbefales en egen artikkel om dette i årboken for 2001. Medlemstallet er mer enn doblet og Leif har utviklet og satt i drift datasystemer som et effektivt, men nødvendig hjelpemiddel for et lag med over 500 medlemmer og aktiviteter på en rekke områder. Både på årsmøtet og under jubileumsmiddagen ble Leif behørig takket for en stor og avgjørende innsats. Heldigvis har han sagt seg villig til fortsatt å redigere AkersDølen noe jeg setter stor pris på.

Oslo, januar 2002. Kjartan Eide
leder

Historie er spennende

Hva skjer?

Onsdag 6. februar	Medlemsmøte på Stabburet Nordtvet Gård kl 1900 Leidulf Mydland fra Byantikvaren innleder til diskusjon om : "Kulturminner i Groruddalen, Strateginotat november 2001". Roy Normann: Den nære fortid i Groruddalen, dvs. 1950 - 1980 tallet.
Onsdag 10. april	Medlemsmøte på Stabburet Nordtvet Gård kl 1900 Videofremvisning og kåseri ved Anne Finhammer: Historien om steinindustrien i Groruddalen.
Søndag 26. mai	Vandring langs pilegrimsleden fra Furuset til Gjelleråsen Fremmøte ved Furuset kirke kl 1230 Jan Arne Tangerud forteller om gårder og andre kulturminner langs veien.
Onsdag 5.juni	Besøk på Bakås skanser Jan Lillejord forteller om skansene og Karl XII's mislykkede forsøk på å forsere disse i 1716. Fremmøte ved Ellingsrud kirke kl 1900

Historie er spennende!

REFERAT FRA ÅRSMØTE 2000/2001
24. OKTOBER 2001
STABBURET – NORDTVET GÅRD

- Saksliste:**
1. Konstituering
 2. Referat fra årsmøte 2000
 3. Årsberetning 2000/2001
 4. Regnskap
 5. Fastsetting av kontingent
 6. Innkomne forslag
 7. Valg

Møtet startet kl. 19.00

Leder Leif Frantzen åpnet møtet og ønsket alle hjertelig velkommen til det 20. årsmøtet i Groruddalen Historielag. Det var ca. 45 fremmøtte.
Det fremkom ingen merknader til innkallingen.

1. Konstituering

Bjørn H. Syversen ble valgt til møteleder og Berit Haugen til referent.

2. Referat fra årsmøte 18. oktober 2000

Møteleder leste referatet. Dette ble godkjent.

3. Årsberetning for 2000/2001

Møteleder gjennomgikk årsberetningen. Denne ble godkjent uten kommentarer.

4. Regnskap

Leder Leif Frantzen gjennomgikk de enkelte postene i regnskapet.
Regnskapet var godkjent av revisor.

Det ble kommentert at det var budsjettert med bare ca. kr. 5000,- i tilskudd til årboken fra bydelene. Det virkelige tilskuddet ble kr.19.500,- .

Tilskuddet fra Byrådet og bidraget fra bydelene til Pilegrimsleden er ført i egen post for Pilegrimsleden og påvirker derfor ikke regnskapet.

Regnskapet ble godkjent.

Styrets forslag til avsetning av kr 25000,- av overskuddet til vedlikehold av Pilegrimsleden ble enstemmig godkjent.

5. Fastsetting av kontingent

Etter forslag fra styret ble det ingen endring i kontingenten. Den er fastsatt til kr. 70,- pr. år.

6. Innkomne forslag

Ingen forslag var innkommet.

7. Valg

Valgkomiteens leder Hjalmar Kielland delte ut og leste opp valgkomiteens forslag.

Disse ble valgt ved akklamasjon.

Det nye styret ser nå slik ut:

Leder:	Kjartan Eide	(ny, 2 år)
Nestleder:	Jan Arne Tangerud	(ikke på valg)
Sekretær:	Berit Haugen	(styremedlem, gjenvalg, 2 år)
Kasserer:	Ole A. Lynes	(ikke på valg)
Styremedlemmer:	Karin Henden	(gjenvalg, 2 år)
	Kari Rognstad	(sekretær 2000, gjenvalg, 2 år)
	Roy Normann	(ny, 1 år)
	Anne Finhammer	(ny, 1 år)
Varamedlemmer:	Harald Olsen	(ny, 2 år)
	Greta Bruu Olsen	(ny, 2 år)

Revisor:	Øystein Buer	(gjenvalg, 1 år)
Vararevisor:	Kjell Knudsen	(ny, 1 år)
Årbokkomité:	Finn Arnesen	(gjenvalg, 1 år)
	Jan Arne Tangerud	(gjenvalg, 1 år)
	Gro Hoddevik	(gjenvalg, 1 år)
Valgkomité:	Hjalmar Kielland	(gjenvalg, 1 år)
	Marit Stovner	(gjenvalg, 1 år)
	Rolf E. Brandt	(ny, 1 år)
	Per-Arne Knobelauch	(gjenvalg, 1 år)

Leif Frantzen delte ut blomster til de avtroppende styremedlemmene og overlot formannsklubba og stabburnsnekkelen til den nye lederen, Kjartan Eide.

Nestleder Jan Arne takket Leif Frantzen for den fine jobben han har gjort til glede for historielaget. Leif Frantzen har vært leder de siste 6 årene.

Redaktør i Akers Avis/Groruddalen, Hjalmar Kielland utnevnte Leif Frantzen til "tinnsoldat" og overrakte hem et tinnfat med inskripsjon for sitt arbeid og engasjement i Groruddalen, ikke bare i Groruddalen Historielag, men også for sitt livslange samfunnsengasjement, blant annet som bydelsleder for Bydel Rødtvet/Ammerud/Grorud under den første bydelsutvalgsordningen fra 1973. Han berømmet Leif Frantzen som den mest samlende formannen i historielaget gjennom tidene.

Magnar Halse fra Groruddalen Miljøforum ønsket et fortsatt godt samarbeid med det nye styret i historielaget.

I kaffepausen ble det servert kringle bakt på aktivitetssenteret på Nordtvet Gård.

Etter årsmøtet ble den nye årboka presentert, og det var overrekkelse av signerte årbøker til de av bidragsyterne som var tilstede på møtet.

Det "gamle" styret ved Leif Frantzen utnevnte Finn Arnesen til æresmedlem i Groruddalen Historielag. Han ble overrakt den nye æresprisen i Grorudgrannitt med logo, diplom og blomster for sitt mangeårige arbeid med årbøkene.

Marit Stovner ble hyllet med blomster for sin store salgsinnsats av årbøkene. Et eksempel til etterfølgelse.

Grethe Vollum fra Deichmanske Bibliotek demonstrerte billed databasen som nå er tilgjengelig på Internett .

Dette arbeidet er det jobbet med i flere år. Alle som har tilgang til Internett får nå også adgang til alle våre bilder via våre nettsider. Det er laget en link fra Groruddalen Historielags hjemmesider og til databasen på Deichmanske Bibliotek. Gro Hoddevik og Grethe Vollum fikk overrakt blomster og ble takket for godt samarbeid.

Til slutt var vi på en flott lysbildevandring på kryss og tvers i Lillomarka gjennom alle årstider, ledet og kommentert av skogoppsynsmann Håvard Pedersen fra Friluftsetaten.

Tormod af Tveit og hans æt

Under leting etter lokalhistorisk stoff, kom vi over denne lille boken av Joh. K. Bergwitz utgitt på Olaf Norlis Forlag i 1908.

Deichmanske Bibliotek har den i sine hyller, men vi antar at den der står og støver ned. Vi fikk kontakt med rettighetshaveren, Toralf Bergwitz, som har gitt oss tillatelse til å utgi boken i vårt medlemsblad. Vi har valgt å gjengi boken i det språket den er skrevet i. Litt tungt å lese for helt unge mennesker kanskje, men språket er med på å gi denne boken en spesiell karakter og tidskoloritt.

Avsnitt 5: Gamle Tormod og Dronning Margrete.

Dokumentet blev opsat, og Inger var Olavs Brud. Slig tumled nu Parret om paa vildene Vover i mange Aar. Fra Austersjø til Kvitehafvet fór de om, i 1390 fødte

Inger en Søn, som Faren selv, da han øste Vand paa Gutten, kaldte Arne. To Aar efter, da de for Rygjarbit laa i Storm og Havsnød, nedkom Inger med Tvillinger, men

sligt Uveir var det, at ingen kunde tage Vaard om hende. Og straks de var kristnet (Tormod og Haakon blev de kaldte) døde de begge. Men Inger kom sig, hun var hærdet i Sjølivet, og stærk var hun og af Natur. Og saa tre Aar efter, der de færdedes helt op i Bjarmeland, fik Inger en Datter. Som Harald hin haarfagre Konge i Norge her havde hentet sin Finnedronning Snjofrid, saa fik og den nyfødte Vikingedatter dette Navn.

Olav og Inger havde alt sit hos sig. De frygted for Hjem og lovlige Forhold. Men ude ved Tunsberg traf de en Vinterdag ved juletid 1404 en Osloværing. Og af ham fik de vide, at gamle Arne leved end. Da greb Længslen dem begge. Med Løfte om at afstaa Folkene Skib og rigeligt Gods fik de dem med paa den vovelige Færd ind Fjorden. Og ved Veykr-vin lagde de atter til, der hvor de for 15 Aar siden var tat ud. Med Børn og sit letteste Gods drog de fra Skib og Mandskab, som med Tak og jubel for stor Gave stødte fra Land.

Olav og Inger, ja ung Arne og Snjofrid med, speided vemodig efter den kjendte Stavn; saa drog de stille op til Arnarud, at hilse og hegne den Gamle i hans Alderdoms Dage, komme saa hvad komme vilde.

Arne var faldt af med Aarene, Sorgen havde rammet ham tungt,

men han havde arvet Farmorens trauste Sind i Ulykkens Dage. Og han havde, trolig som hun, holdt Gaarden i Hævd. Da han saa Barna, grebes han af Glæde, og atter af Skræk, da han forstod, at de var "Blodskamsborn". De ligned, Gutten Faren, og jenten Moren, slig at ingen kunde tage Feil i det.

Men han slog sig dog til Ro. "Gjort Gjerning stod ei til at ændre." Og det var en lykkelig juletid, han leved med Børn og Børnebørn. Men Rygtet om de Hjemkomne og deres ulovlige Liv og Færd kom snart ud.

Og fra Sira Ogmund kom Beretningen til Bispen i Oslo. Han kræved Lovens Arm at gribe de Forvovne og lade dem lide deres Straf, Ban og Baal. Olav havde snart anet Uraad. Folk var saa sky og underlige, syntes han. Inger og gamle Arne fryded sig ved hinandens Selskab og mærked intet, og han nænned ikke at bedrøve dem.

Om Kvælden stængte han varssom Dørene. Der kunde let være lidgierningsmænd i Skogen, sagde han. Og en Kvæld, det var ved Sengetid, Børnene sov alt, lød kraftige Slag paa Døren. "Luk op i Lovens Navn for Slotsfogden og hans Folk."

Og rigtig: Der stod Ogmund Bardarsøn Bolt i fuld Rustning. Han var en djærv Kriger, og det var ham en Glæde at tjene Bispen i at

fakke den frække Kirkebudskrænker. Han havde tat tre Mand af Slotsvagten med og mente sig overlegen nok dermed. Om Olavs Sjørøverliv brød han sig mindre! Fire Mand om Knægten og hans Kvinde var vel mer end nok! Men han gjorde Regning uden - Olav.

Arg Fiend, Arne! plystred han, og med et Sæt var Gutten i Klæderne. Huset var ikke stort, kun én Etage, med stor Stue og Kammer og kun én Ud-ang, i Stuen to og i Kammeret ét smaarudet Vindu. Paa et Par Minutter havde Olav og ung Arne barrikaderet det ene Stuevindu med et vældigt Skab. Ved Kammer vinduet stilled han Arne, ved det andet Stuevindu tog han selv Plads, begge med ladede Bøsser.

„Her slipper ingen Levende ind, der kommer som Fiend" lød Olavs Svar paa den fornyede Banken. Den massive Furutræs Dør vilde vel holde. Foran den tog Slotsfogden Stilling, og ved hvert af Vinduerne en Knægt. Hvor ung Arne havde Plads, gik Vakten paa og knækked en Rude, men med et Brøl sank han blødende tilbage, rammet af Guttens velrettede Kugle. Nu angred Fogden, at han havde været saa sorgløs. Fire Ud-gange og kun selv tredie at vogte dem, en lidet lystelig Stilling! Og ensom i Skog og Vildmark laa Ar-

narud, hvor skulde han faa Undsætning fra?

Da var det, at han bød at tænde lid i Hø og tørre Kviste og at skaffe Næring dertil af vindfældte Stammer. Da kunde han røge dem ud og kalde Folk til ved Brandens Skjær. Det var Barfrost. Høsten havde været regnfuld og mild, og ingen Sne var endnu falden. Og lystig slikkede Flammerne op ad Husets Vægge og fænged i det tørre Nævertag. Da faldt gamle Arne og Inger aldeles sammen. Inger rysted af Angst. Bedende anraabte hun Den hellige jomfru om Naade for sin Synd. Og den Gamle kunde intet sanse eller tage sig til. Nu vaagned ung Snjofrid, en tiaars, raadsnar jente. Flammerne slog ind ad det barrikaderede Vindu og Stuen begyndte at fyldes med Røg. Med et Skrig sank Inger bevidstløs om. "Snjofrid, redd din Mor!" mæled Olav. Og lig en Skogkat, smidig og stærk, tog jenten Moren i Armene, puffede det brændende Skab tilside og sprang ud igjennem den ildspyende Aabning. Begges Klæder antændtes, og mens Snjofrid holdt paa at slukke Morens glemte hun sig selv, - paany sprang hun ind, men Morfar orked hun ei. - Nu er vel Tid at fly, Arne I Spring I ad Døren (den faldt nu brændende ind), jeg søger at faa Mor med! Gud være Morfars Sjæl naadig!

Og ud kom de, men alle med brændende Klæder. Vagten stod maabende for slig Dumdristighed, de voved ikke lægge Haand paa dem og skyde glemte de rent. Olav fik Inger med sig og alle styrted de sig brændende i den rivende Frysjuua. Ilden slukked, men med et Skrig forsvandt Snjofrid; Strømmen havde revet hende med. Tilskogs satte ung Arne og Olav med Inger i Armen, Forfølgerne var alt ved den anden Bred. Men i en hemmelig Fjeld- og jordhule fandt de Skjul, - Inger pusted kun svagt, og da hun gjorde Tegn at ville tale, lagde Olav Haanden for hendes Mund, Forfølgerne kunde høre det. - Og inden faa Timer udaanded Inger i Mands og Søns Arme, lammet af Angst, Brandsaar og sjælelig Pine.

Imens rased Branden paa Arnarud, Lade, Fjøs, Skur, ja Skogen tændtes, en svag Vind øged paa til Storm. Og intet stod til at redde. Og slig brændte det ned i Grunden, at alt var en rygende afsvid Hob og i 500 Aar har endnu ingen ryddet ny Plads paa Arnaruds Grund. I Nydalsskogens ødeste Vildnis var Tomten, hvor Gaarden gik under ved Olavs og Ingers Brøde. Og gamle Arne lod sit Liv, hans Ben fandtes i Asken nær Husets Ildsted. Og Olav - stod der i Skogen den gryende Morgen. - Hustru, Datter og Værfar var døde. Selv stod han

og ung Arne fredløse, fattige der. Han var Fortvivlelsen nær. Lefser havde de faaet med i Lommerne. Af dem fik de leve og vel som Landstrygere tigge sig frem, til Hudrumsfjordens aabne Vande bød dem Leilighed at slippe væk af Land og Rige.

Fortsetter i neste nummer av AkersDølen – følg med i denne dramatiske historien fra dalen vår.

Historie er spennende!

Prisøkning på våre årbøker.

Vi har klart å holde en stabil lav pris på årbøkene våre i ti år. Kun kr. 100,-. En rekke kostnadsdrivende faktorer gjør at vi ser oss nødt til å øke prisen fra 1. mars 2001.

Den nye prisen er kr. 120,-.

Prisøkningen er beskjedent, men den vil gi oss mulighet til å fortsette med innsamling av lokalhistorisk stoff og utgi dette i bokform.

Groruddalen.

Stedsnavnet Grorud har også gitt navn til dalen, Groruddalen. I dag er det mange som bruker dette navnet, blant andre vår utmerkede lokalavis Akers avis GRORUDDALEN, og også historielaget, men hvor lenge har navnet vært i bruk? Jeg mener å huske at navnet var i bruk da jeg var barn og vokste opp i dalen i 40 - 50 årene.

Jeg har nå lest bøkene om Osломarka, 3 bind, Blix forlag 1938. Dette er bøker med mange forskjellige forfattere, og er spennende lesning for den som er interessert i historie.

I 1. bind finner jeg i kapittelet om Geografi skrevet av Eilif Thorstensen navnet Groruddalen brukt 3 ganger. Blant annet står det på side 47:

Grefsenmarka omfatter ett areal på ca. 90 km² og er således det minste av enkeltområdene; den grenser i vest mot Nordmarka, i nord og øst mot Nittedal og i syd mot Groruddalen.

Navnet var altså i bruk før 1938.

Er det kanskje noen som kan dokumentere at navnet har vært brukt tidligere?

Harald Olsen, november 2001, ferskt medlem av Groruddalen Historielag.

AkersDølen er åpen for alle som har synspunkter på dette og andre forhold i Groruddalen, og tar gjerne imot innlegg. Det har også vært en offentlig debatt om navnet igjen, men det synes meningsløst å forandre et navn som er så godt innarbeidet. Finns det noen dal i dette land som ikke har et navn, men som likevel har sine lokale stedsnavn? Slik er det også i Groruddalen. Med den forestående bydelsreformen vil det være viktig å ta vare på de gamle innarbeidete stedsnavn, men Groruddalen vil bestå.

Redaktøren.

Historie er spennende!

B

Returadresse: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud,
0905 Oslo - telefon 90 60 73 90 eller 22 80 44 74 onsdag 1200-1500

Vi utgir en ny årbok hvert år. Bøkene inneholder viktig lokalhistorisk dokumentasjon fra hele Groruddalen. Den eldste årboken er like aktuell nå som da den ble utgitt. Vi har et spesialtilbud til dem som ikke har en komplett samling: Kryss av på nedenstående bestillingsseddel og vi sender deg årbøkene portofritt for kun kr. 120,- per stk.

Bestilling:

Ja, takk, jeg bestiller følgende: (kryss av)

☐ Årbok 1985	☐ Årbok 1987	☐ Årbok 1989/90	☐ Årbok 1991
☐ Årbok 1992	☐ Årbok 1993	☐ Årbok 1994	☐ Årbok 1995
☐ Årbok 1996	☐ Årbok 1997	☐ Årbok 1998	☐ Årbok 1999
☐ Årbok 2000	☐ Årbok 2001		

Jeg ønsker ☐ å få bøkene tilsendt samlet
☐ å få en bok hver måned til alle er levert

☐ jeg bestiller et fast abonnement for fremtidige årbøker.

Abonnementet gjelder til det sies opp.

- ☐ Kulturminneguide - Vandring i bydel Bjerke – kr. 50,-
☐ Vandring på Grorud kr. 50,-
☐ Rapport om Skansene på Bakås, kr. 75,-
☐ Kunstmappe med 6 akvarelltrykk, kr. 50,-

Medlem nr. _____ Navn _____

Adresse: _____ Postnr.: _____

Oslo, den _____

(underskrift)

Klipp ut denne siden, legg den i en konvolutt og send den til oss, eller bestill over Internett www.grohi.com

Trykk: Rødtvet Eldresenter